

stari dom, podedovana streha, ljubljena zemlja, ki je prednikom dajala kruha, od roda do roda, je sedaj ponižana v predmet nevrednega, prav judovskega barantanja in cigantenja ter se za njo oderubi in denarni mogotci nesramno pipljejo. Cela vrsta liberalnih naprav ruši krepko naše kmetijsko ljudstvo, da bo v par desetih let iz njega samo revno poljedelsko nemaništvo ali proletarijat. Prevažna vrsta našega prebivalstva, ki daje deželi kruha, cesarju pa vojakov, postaja siromašna, nestalna, na vse premožnike sridita svojat, državi in sploh človeški družbi sama zadrega in nesreča. In vendar nam kaže zgodovina, da nikakor ni težko, kmetijski stan deželi pridobiti ali ga ohraniti. V ta namem ni treba ne globoke filozofije, ne visoke državniške modrosti, še celo kmetijskih šol ali ministra za poljedelstvo ne: treba je le zdrave pameti. Kmet ni prisiljena rastlina, kateraj se v rastlinjaku skozi šipe solnčne svetlobe, skozi okenske žake zraka in v loncih zemlje odmerja. On ni povrtna sadika zavolj lepšega, katero vitnar poljubno presaja. Kmet je hrast, ki ne zahteva nobene izredne postrežbe, če ga ljudje le pri miru pusté. Kakor hrast je kmet zadovoljen, če ima nad seboj prosto sveto nebo in pod seboj toliko zemlje, kolikor nje obsenčiti zamore. On hoče rasti, kder je prvič svojo kal pognal in nepremakljiv ostati na zemlji, v kateraj ima svoje koreninje.

Slavna gospoda, očitno je: kmetijski stan propada. Ali če propade on, propade vsa država. Da se temu v okom pride in kmet propada okovarje, treba je, da se mu zopet privošči dvoje: 1) lastnina in naseljenost; lastnina popolna in cela, brez dolgov; naseljenost gotova in trpežna od roda do roda, dokler mu bo dedičev kaj. Sicer so pa težave, pod katerimi sedaj kmet v Avstriji vzdihuje, trojne: dače, dolgovi in slaba cena kmetijskim pridelkom.

(Konec prihi.)

Resolucije ali sklepi

splošnega shoda avstrijskih katoličanov na Dunaju
meseca maja 1877.

E. Šola.

I. Katoliški stariši so pri svoji vesti dolžni, skrbeti za to, da se njihoví otroci izreajo v katoliške kristijane, t. j. da se krščansko prepričanje utrdi v njihovem duhu in srcu dovolj močno, tako da jih potem vodi celo življenje.

Vsled tega imajo dolžnost pa tudi pravico tirjati, da so šole in gojilnice, kamor so popolnem ali vsaj deloma prisiljeni svoje otroke pošiljati, katoliške in tako vravnane, da učitelji tam nameščeni in učila, ki se tam rabijo, ugajajo temu značaju in da so pod cerkvenim nadzorstvom in vodstvom.

Brezversko, obligatno (zavezno ali zapovedano) državno šolstvo, za katero si sedaj prizadeva liberalna stranka, kakor povesod, tako tudi pri nas

in ki se je po deželah ogerske krone do sedaj v postavodajavo vrinolo v manjši meri, pa se po drugih avstrijskih kraljestvih in deželah dosledno čedalje bolj in bolj upeljuje in izpeljuje, je v načelu zoper opravičene tirjatve katoličanov in jih prav krivično in hudo obtežuje po dvojnem prisilstvu, ker jih namreč sili prvič, da pošiljajo svoje otroke v brezverske šole in drugič, da morajo brezverske šole sami vzdrževati.

Ker so šole brezverske, prikažejo se ti le budi nasledki:

1. Umeščajo se učitelji brez ozira na njih versko izpovedanje in versko prepričanje ter se jim izroča poduk katoliške mladine tudi v cerkvenih predmetih.

2. Iz ljudske šole se odpravlja katoliška molitev in vsa znamenja krščanskega mišljenja.

3. Iz učnih knjig in beril se izbrisuje vse, kar po katoličanstvu dahne.

4. Vodstvo in nadzorništvo se izroča oblastinijam in osebam, pri katerih umeščenju in odbiranju ni zagotovljeno, da se bo ozir jemalo na njih versko prepričanje, marveč je vsako poroštvo za ta ozir načelno izključeno.

Iz tega se pa razvija še naslednje zlo:

1. Poduk v veri se na ljudskih in srednjih (gimnazijah in realkah) šolah krati in obtežuje.

2. Verske vaje se učencem otesnujejo.

3. Učenci se ne smejo udeleževati cerkvenih šeg (obredov) zunaj šole, cerkvene družbe so jim prepovedane.

4. Obtežena in zabranjena je naprava katoliških privatnih šol in delavnost duhovnih redov pri odgoji in poduku.

Iz tega se razvidi bližnja nevarnost, da napreduje razkristjanjenje katoliške mladine.

Vsled tega se spoznava, da imajo katoličani ne le pravico, marveč da so pri svoji vesti dolžni prvič delovati z vsemi pripuščeniimi sredstvi, da se v okom pride ne le posameznim hudim nasledkom, ki izvirajo iz brezverske šolske sisteme, ampak da se tudi ta šolska sistema odpravi, drugič pa nasproti ravnati prizadevanja, ki meri na to, da bi se izročila uravnava in vodstvo vsega šolstva in učilstva državnej oblasti in državnim organom.

II. Katoličanom vseh dežel našega cesarstva se naslednje priporoča v resno premišljevanje:

1. Prizadevati se je treba

- za svobodno napravljanje in razvijanje katoliških učilnic pod cerkvenim nadzorništvom, vzlasti takih ljudskih šol, učiteljskih pripravnišče in srednjih šol. Taka autonomija (samostalnost) za šole in učilnice bo tudi podajala moralno varuštvo zoper to, da se ne bode javni poduk po nekrščanski zlorabil za politične in strankarske namene posebno pa, da se po deželah, kder stannjejo različne narodnosti, ne bode zatiral domač jezik.
- Da se povrne katoliški značaj šolam in učilnicam, ki so bile ustanovljene kot katoliške in ki

so do najnovejših časov tudi veljale kot take, a v brezverske spreminjene bile zoper voljo najbližnjih vdeležencev, na dalje da se povrnejo zavodi in ustanove (stiftinge), ki so pravno namenjene bile samo za katoliško podučevanje, pa se djansko rabijo za brezversko podučevanje.

c) Da se varuje in zagotovi katoliškim starišem popolna svoboda, pošiljati svoje otroke v katoliške šole ter da se odstrani vsaka sila, pošiljati jih v brezverske šole.

2. Odstranjenje katoliškega značaja je napredovanju srednjih šol — gimnazij, realk in učiteljskih pripravnišči — ravno tako škodljivo, kakor ljudskim šolam. Da se katoliške srednje šole najprimerneje uredé, doseže se to ne z državnimi postavami, marveč po prostem razvitku in tekmovanju avtonomnih učilnic. Ker šole za omiko ljudstev potrebne rastejo z številom prebivalcev, zato je pa tudi treba, da se pomnožijo katoliške-cerkvene-avtonomne srednje šole; tedaj ni le potreba, da se ohranijo sedanje gimnazije duhovnih redov, marveč neogibljivo je potrebno popolne svobode, da se taki zavodi razvijajo in na novo ustanovljajo.

3. Za katoliški poduk so tudi sedaj potrebna katoliška-cerkveno-avtonomna vseučilišča. Spoznava se, da je nujna potreba, ustanoviti ali zopet naravnati vsaj jedno tako vseučilišče v našem cesarstvu in imeniten nalog bode katoličanom vseh dežel, da se porazumijo, kako bi bilo mogoče doseči to namero. (Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Nevihita in toča na Štajerskem 7. julija 1877.

Sobota 7. julija t. l. bila je za velik kos lepe naše štajerske dežele nesrečen den. Nevihita z povodnjo in toča so prebivalce nemilo zadele in škode blizu za 1 milijon goldinarjev pozročile. Okoli Murave v gornjem Štajerskem se škoda cení na 30.000 fl. V bližini Weiza in Hartberga je toča v 36 srenjah vse pridelke na polju potolkla tako, da so škodo morali ceniti na 120.000 fl. Najbolj zadeti so ljudje na slovenskem Štajerskem počenski od Marije Snežne v slov. goricah do Mure v gornje-radgonskem in ljutomerskem okraju. Tukaj je sekala isti den gosta toča skozi 3 minute debela kakor golobinja jajca, v gornje-radgonskem okraju pa je nevihta razsajala skoro eno celo uro in sipala jako rtasto točo, debelo kakor je srednji krompir. Razdjanje po vinogradih in njivah je nepopisljivo. Nesreča in stiska pri ljudeh velika. Stiri leta že niso prav ne želi, ne brali; lani je seme skoro vsaki moral kupiti, sedaj pa je par dni pred žetvijo, par mesecev pred trgatvijo vse pokončano. Med srenjami, ki spadajo v mariborsko glavarstvo je lhovska ves največ trpela. Po ostalih okrajih je gosposka takoj dala škodo precentiti in iz njenega poročila podajemo svojim

bralcem sledeče: v ljutomerskem okraju je vse škode skup 22.000 fl. in sicer v Muti 6000 fl., na Čvenu 3000 fl., v Krapjem 5000 fl., v Veržeju 6000 fl., v Benskem 2000 fl. Gornje-radgonski okraj je hujše zadet, vsa škoda znaša više 318.000 fl. in sicer: v Rihtarovcih 20.000 fl., v Radencih 3000 fl., v Kapeli 15.000 fl., v Voričevi 8000 fl., v Janežkem vrhu 30.000 fl., v Orebovcih 20.000 fl., v Preserskem vrhu 18.000 fl., v Črešnovecih 35.000 fl., v Medovju 6000 fl., v Šratovcih 4000 fl., v Poličkem vrhu 37.000 fl., v Slovenski vesi 15.000 fl., v Tvanjšovcih 35.000 fl., v Šavniškem dolu 30.000 fl., v Zbigovcih 25.000 fl., v Lastomercih 10.000 fl., v Izvanjcih 8000 fl., v Negovi 30.000 fl. in v Radvenski vesi 20.000 fl.

To so grozne številke, katere bolj kakor vse besede kažejo velikost škode, nesreče in stiske ter silno pozivljajo krščansko ljubezen v pomoč! Ravnokar je ces. kralj. namestnik baron Kübeck razglasil poziv do milosrčnih prebivalcev na Štajerskem, naj priskočijo svojim nesrečnim sodeželanom v pomoč z obilnimi milodari. Okrajnim glavarjem in mestnim zastopom v Gradcu, v Mariboru in Celju je ukazal za po toči onesrečene pobirati. Svitli cesar so, brž ko so o nesreči izvedeli, darovali 6000 fl. Bržčas se bo tudi po cerkvah pobiralo in tedaj naj bodo vernikom nesrečni bratje v gornje-radgonskem in ljutomerskem posebno priporočeni njihovej krščanski ljubezni „Blagor usmiljenim — usmiljenja bodo naši!“

Kako se moka ali melja hranuje.

M. V vsakem gospodarstvu je moka ali melja kaj imenitna stvar za živež. Gotovo tedaj ne bode od več nektera ravnila, kako moko hranjevati, povedati. Mnogokrat se primeri, da se dalj časa hranjevana moka pokvari in za živež ljudem popolnoma neporabljiva postane. Da se tedaj moka dobro ohrani, je neobhodno potrebno, da se brž, ko od mlinarja pride, iz žakljev izsuje in 50 centimetrov debelo na pod razsuje. Prostor, v katerem se moka hranuje, mora biti svitel in prozračen. Kakor je menda sploh znano, se zrnje pred mletvijo nekaj z vodo poškopri, od koder v moki nekoliko vlage ostane. Dalje se dostikrat zgodi, da moka že v mlinu dalj časa na kupu leži, z čim se več ali manj vgreje, zavre in vlage na se potegne. Taka moka se mora tedaj brž v prvih dneh tako imenovane mlininske toplote oprostiti, kar se z tem doseže, da se moka na kupih večkrat premeče. Brž ko je moka suha postala, se mora v truge, v katerih se moka hranuje, ali pa v žaklje nasuti. Ako je pa prostor pretesen in ako se moka ne more na široko razsuti, tedaj se pa v žaklje ali truge trdno napeha in se žaklji tako drug na drugega položé, da more zrak med njimi prepihavati, v kateri namen se včasih še dreznažne cevi med žaklje položijo. Ko bi se pa vendar še pokazalo, da se je moka vgrela, mora se hitro izsuti, kolikor mogoče posušiti in potem suha